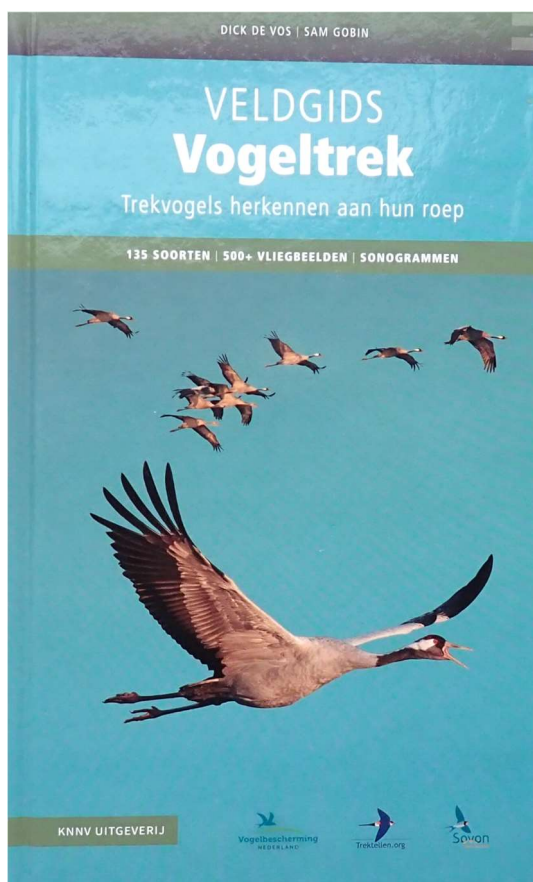

Nieuw in de Jan Verwey Bibliotheek

Jelle van Dijk

Dick de Vos & Sam Gobin 2019. **Veldgids Vogeltrek. Trekvogels herkennen aan hun roep.** KNNV Uitgeverij, Zeist. 320 pagina's. Prijs € 36,50.

In de reeks nieuwe vogelgidsen van de laatste jaren neemt dit boek een opvallende plaats in. Het boek behandelt namelijk alleen trekvogels, die zich laten horen. Zo kom je in dit boek wel de frequent roepende Watersnip tegen, maar niet het zwijgzame Bokje. Ook beperkt dit boek zich niet tot roepende trekvogels die vooral overdag vliegen, maar behandelt het ook trekvogels die alleen in het donker vliegen en dan geluid laten horen. Een mooi voorbeeld hiervan is de Meerkoet, die 's nachts trekt en daarbij een ransuilachtige roep laat horen.

Elke soortbespreking beslaat twee pagina's. Deze worden gevuld met een verspreidingskaart, een staafdiagram, dat de trekperiodes in beeld brengt, een serie foto's met vliegbeelden, een sonogram en een tekstblok met informatie over trek, vliegbeeld en trekroep. De geluiden worden soms verrassend goed, maar voor velen vermoedelijk vaak minder goed herkenbaar omschreven. Maar gelukkig kan hier de moderne techniek te hulp worden geroepen. Door de app BirdSounds Europe aan te schaffen (via de stores van Apple of Android) kan men alle soorten uit dit boek gemakkelijk vinden. In combinatie met de Merlin app die geluiden opneemt en er direct een

vogelnaam aan verbindt, kan ook de beginnende geluidenjager een heel eind komen.

Het inleidende hoofdstuk over vogeltrek is verrassend goed en overzichtelijk. In korte informatieve teksten komt een veelheid aan onderwerpen aan bod. Die onderwerpen deden mij direct terugdenken aan de vogeltrekcursussen, die voor de eeuwwisseling in ons Jan Verwey Natuurcentrum door eigen leden werden verzorgd. Zo komen hier ook begrippen als dispersie, foerageertrek, ruitrek, slaaptrek, innerlijk kompas en aardmagnetisme aan bod. De vergelijking met die 'bejaarde' vogeltrekcursussen houdt op als in dit boek over het moderne onderzoek naar vogeltrek gesproken wordt. In die tijd ging het nog vrijwel uitsluitend over ringonderzoek en de resultaten van trektelposten. Nu komen onderwerpen als radaronderzoek, zenders, loggers en nachtopnames ter sprake.

Tenslotte nog een opmerking bij dit originele boek. Bij het stukje over Trektellen hadden de schrijvers ook de *Club van Zeetrekwaarnemers* kunnen noemen. De zeetrekvertellers verenigden zich in 1972 (tijdens een bijeenkomst in Noordwijk) en begonnen met een systeem waarbij alle waarnemingen, gedaan binnen één uur op een zogenaamde uurtotaalkaart, werden ingevuld. Deze tellingen zijn allemaal op www.trektellen.nl te vinden. Het grote succes van deze club inspireerde de landtrektellers tot oprichting van de *Landelijke Werkgroep Vogeltrektellen* in 1981.

Nico de Haan & Elwin van der Kolk 2021. **De gewiekste vogelgids. Slim en eenvoudig vogels herkennen voor iedereen.** Kosmos Uitgevers, Utrecht / Antwerpen. 456 pagina's. Prijs €27,50.

Deze vogelgids is duidelijk bedoeld voor starters op het gebied van vogelherkenning. De opzet is zondermeer origineel te noemen. Het boek hanteert vier zoekwijzers: kleur, gedrag, vorm en leefgebied. Meteen bij de inhoudsopgave zie je met welke zoekwijzer je aan de slag kunt gaan. Stel ik wil weten wat de naam is van die 'zwart-witte vogel met een lange staart'.

In dit geval kun je beginnen met de zoekwijzer KLEUR. Dan begin je op de eerste pagina van de zoekwijzer. Daar zie je op twee pagina's kleine afbeeldingen van 22 vogels die een min of meer zwart-wit verenkleed hebben. Daar staat natuurlijk ook de Ekster bij. Bij dat kleine plaatje wordt de pagina genoemd waar de Ekster groter staat afgebeeld, voorzien van informatie wat betreft leefgebied en voedsel. Maar je kunt bij de Ekster natuurlijk ook bij de zoekwijzer VORM gaan zoeken. Op de eerste pagina van deze zoekwijzer word je direct naar de vogels met een lange staart verwezen. Hier tref je behalve de Ekster ook soorten aan als Koekoek, Witte Kwikstaart, Staartmees en Pijlstaart.

Interessant is de zoekwijzer GEDRAG, omdat je daarvoor een vogel enige tijd moet kunnen observeren. Dat dit in veel gevallen niet meevalt, komt tot uiting in het opnemen van de categorie 'onzichtbaar, maar wel goed te horen'.

Hier kom je nogal wat zangvogels tegen, maar ook soorten als Kwartel, Roerdomp en Houtsnip.

Vermoedelijk heeft Nico de Haan de meeste problemen ondervonden bij het opstellen van de zoekwijzer LEEFGEBIED. Zo wordt onderscheid gemaakt tussen 'kust en strandvlakte' en 'ik kijk uit over de Noordzee'. Bij de sterns van kust en strandvlakte zijn ook de Lachstern en de Witwangstern afgebeeld, twee soorten, die zelden langs de kust worden gezien. Bij 'vogels boven de Noordzee' zijn geen sterns en ook vrijwel geen meeuwen opgenomen. Alleen Grote Burgemeester en Drieteenmeeuw worden hier genoemd.

Dit originele boek zal zeker beginnende vogelaars van dienst kunnen zijn. De vogelafbeeldingen van Elwin van der Kolk zijn prachtig en nodigen uit tot bladeren. Maar het gevaar bestaat, dat men het zoeken te snel opgeeft. Zo wordt het lastig om een Kanoet in winterkleed (grijze vogel) bij KLEUR te vinden. Hetzelfde geldt voor een Kleine Mantelmeeuw met gele poten, die je niet kunt vinden bij 'vogels met gele onderdelen'. Ook vrouwtjes van eenden, jonge vogels en winterkleden van steltlopers kunnen voor teleurstelling zorgen.

Door de opzet met zoekwijzers zijn er nogal wat vogels die met alle vier zoekwijzers op naam kunnen worden gebracht. Die vogels worden dus viermaal met een klein plaatje en viermaal met een groter plaatje afgebeeld. Ook staan er vier stukjes tekst over die ene soort, die elkaar wat inhoud betreft gedeeltelijk overlappen. Hierdoor is het een stevig boek van 878 gram geworden, dat je niet zo maar standaard zult meenemen het veld in. Wat dat betreft verliest dit boek het van een eenvoudige, smalle zakgids zoals *Zakgids Vogels van Nederland en België*, waarin je wellicht sneller thuis raakt wat betreft de meest voorkomende vogelsoorten.

Theo Muusse 2020. **De Libellen van Zuid-Holland**. Eigen uitgave. 320 pagina's. Prijs € 20.

Op vrijdag 29 september van dit jaar hield Theo Muusse in het Jan Verwey Natuurcentrum op enthousiaste wijze een lezing over de libellen van Zuid-Holland. Vele jaren is hij op allerlei plaatsen in Zuid-Holland bezig geweest met

libellen te fotograferen en te determineren. Die laatste twee werkwoorden worden bij libellenstudie veelvuldig in deze volgorde gebruikt. Pas op een goede foto is bij veel soorten te zien om welke soort het gaat. Het hier besproken boek is niet meer verkrijgbaar, maar gelukkig stelde Theo een exemplaar beschikbaar voor onze Jan Verwey Bibliotheek. Het boek begint met een hoofdstuk over de levenscyclus van een libel en vervolgt dan met een hoofdstuk over drie topgebieden voor libellen in Zuid-Holland: Biesbosch, duinen en laagveengebieden. In het stuk over de duinen zijn tabellen opgenomen van de libellentellingen in het Langeveld en Lentevreugd. Bij het stuk over de duinen van Oostvoorne is een kaartje met een speciale libellenroute opgenomen.

Hierna volgt geen systematische behandeling per familie, maar een originele behandeling op grond van de indeling: trouw aan Zuid-Holland, (op)nieuw in Zuid-Holland en zwervers in Zuid-Holland. Bij de uitvoerige behandeling per soort is een prachtige foto opgenomen en ook een kaart met de verspreiding voor en na het jaar 2000. Hiervoor zal gebruik zijn gemaakt van eigen waarnemingen naast alles wat te vinden is bij www.waarneming.nl en het archief van de Vlinderstichting.

In de uitvoerige tekst komt het biotoop en de levenswijze uitvoerig aan bod. Dat geldt ook voor de achtergronden van toename of afname. Veel kaartjes laten een spectaculaire uitbreiding van het verspreidingsgebied zien. Dat zal zeker te maken hebben met het groeiende aantal libellenfans die hun waarnemingen nauwgezet insturen. Maar ook wijst deze uitbreiding van leefgebied vermoedelijk op een verbeterde waterkwaliteit. De libellenlarven brengen namelijk hun leven onder water door, soms zelfs enkele jaren. Pas als de metamorfose naar de volwassen libel inzet, kruipen ze langs een stengel van Riet of een andere oeverplant uit het water.

Al met al is dit boek van Theo Muusse een prachtig document, dat goed laat zien hoe het met de libellen in onze provincie is gesteld.

